

Izhaja vsak četrtek in velja za poštino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na doma za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četrt leta 8 Din. Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravnništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštne proste. Čekovni račun poštne urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

Pod zastavo slovenskega ljudstva!

Zastava je zunanji znak programa kakšnega društva, njegovih načel, pravil, stremiljenj in ciljev. Vsako društvo, ki si oskrbi zastavo, se potruditi, da svoji vodilni ideji in svoji poglavitni težnji da na zastavi očiten in kolikor največ lep izraz. Okoli zastave se zbirajo člani društva, katerim služi kot zbiralna točka. Zastava gre pred njimi pri javnih nastopih, kadar je treba manifestirati za načela. Veselo plapolja nad njimi, kadar radost polni srce in igra v očesih tistih, ki grejo za njo. Ako pa prevladuje žalost, se tudi zastava pokrije s črno kopreno.

Zastava SLS — zastava slovenskega ljudstva!

Zastava slovenskega ljudstva je izročena v varstvo Slovenski ljudski stranki. Zastavonoša kakšnega društva je navadno mož, mladenič ali mladenka krepkega stasa, vedrega duha, plemenitega srca. Ako prematramo politične stranke v slovenskem ljudstvu, najdemo te lastnosti le pri Slovenski ljudski stranki. Ta stranka je številčno najmočnejša med slovenskim narodom, tako da se vsaka druga stranka more z njo le izdaleka primerjati. To je stranka jasnih načel in pogledov in natanko določenega programa za vse panoge našega duševnega, gospodarskega in političnega življenja. To je stranka velike ljubezni do slovenske domovine, do slovenskega ljudstva in vseh njegovih stanov, ljubezni, ki temelji na božji zapovedi in črpa svojo moč iz božje ljubezni. Na zastavo slovenskega naroda, sestavljeno iz narodnih barv, je pritrčila križ, ki je že od nekdaj znamenje in jamstvo zmage.

To je zastava borbe.

Naša borba velja zmagi pravičnih zahtev slovenskega ljudstva. Za pravice slovenskega naroda se je naša stranka borila v prejšnji državi, pa mora, žal, se boriti tudi v tej državi. To je bil težak in oster boj, ki je trajal od početka l. 1921, ko je začela ustavotvorna skupščina svoje delo, vse do najnovejšega časa. Zastava SLS je bila na čelu tistih, ki so se bojevali zoper pretirani, brezsmiselni in kruti centralizem v naši državi. Politični voditelji ljudstva, naši poslanci v Beogradu, so krepko držali v svojih rokah to zastavo. Ta zastava je porazila politične nasprotnike v beogradskem parlamentu, zlasti pa je porazila na volilnem bojišču vse pretirano centralistične slovenske stranke: samostalne demokrate, slovenske kmetijske in socialne demokrate.

Borba za zmago slovenskih pravic: politične samostojnosti slovenskega ljudstva, naše samouprave in avtonomije, še ni končana. Treba jo je nadaljevati do končne zmage. Kdor to zmago hoče, ta mora 11. septembra pod zastavo SLS iti na volišče ter glasovati za kandidate SLS. Vsaka kroglica, oddana v 1. skrinjico, bo delala naše politične nasprotnike ter pomogla k njihovu končnemu porazu.

To je zastava miru!

Naša stranka je odločna zagovornica miru med narodi in državami. Za ohranitev in utrditev miru med državami

se poteguje pri vsaki priliki in z vsemi sredstvi. Voditelj SLS dr. Korošec je bil v letošnjem poletju v Sofiji, kjer je deloval za približevanje Bolgarov naši državi, ker je ohranitev miru na Balkanu in v Evropi v veliki meri odvisna od prijateljskega razmerja med Jugoslavijo in bolgarsko državo. Imel je lepe uspehe.

Druge stranke ne delajo v tem smislu. Stjepan Radić je nedavno hudo razžalil Bolgare, ko je zahteval in priporočal, naj bolgarski kralj Boris odstopi. Samostalna demokratska stranka je nesposobna za pomirjevalno delo med narodi, ker je oboževalica fašistovskih gesel in nastopov. Socialna demokracija je stranka hujskanja na socialno revolucijo in razredni boj. Kdor torej hoče, da se prepreči vsaka vojna ter se ohrani in utrdi mir med narodi in državami, ta naj gre 11. septembra voliti pod zastavo SLS ter naj odda svojo kroglico v 1. skrinjico. Vsaka taka kroglica je oddana proti vojni in za ohranitev miru na svetu.

To je zastava dela.

Voditelji SLS so možje neumornega dela za ljudski blagor. Vse organizacije v našem ljudstvu: gospodarske, politične, prosvetne organizacije, so plod dela naše stranke. Z gospodarskimi organizacijami smo uresničevali načelo ljudske sodelnosti ter smo ljudstvo osvobodili iz nevarnih mrež raznih liberalnih oderuhov. S politično organizacijo smo ljudstvo vzgojevali in usposabljali za borbo proti zatiralcem slovenskih pravic. Z našo prelepo prosvetno organizacijo smo vzgojevali mladino in izobraževali narod, da zavzema v prosveti, izobrazbi in kulturi prvo mesto v državi. Na to svoje delo smo ponosni.

Politični voditelji naše stranke in našega ljudstva pa tudi spretno porabljajo vsa politična sredstva za delo za ljudski blagor. Kar so naši poslanci storili ona dva in pol meseca, ko so letos bili na vladi, je znano povsodi ter je jasen in glasen dokaz, kako vztrajno, spretno in uspešno je delo naših poslancev za gospodarsko dobrobit slovenskega ljudstva. Notranjepolitičen položaj v naši državi je tak, da bo naša stranka po volitvah najbrž zopet sodelovala v vladi. Započeto delo se bo potemtakem nadaljevalo.

Kdor torej hoče resno in uspešno delo za izobrazbo in napredek, za gospodarsko in politično osamosvojitve slovenskega ljudstva; kdor hoče rešitev ali omiljenje sedanje težke gospodarske krize; kdor hoče povzdigo vseh stanov in slojev slovenskega ljudstva; kdor hoče smoteno in blagonsko delo za blagor in dobrobit slovenskega ljudstva v narodni skupščini: ta bo 11. septembra pod zastavo SLS šel na volišče ter glasoval v 1. skrinjico. Pa ne bo prišel sam, temveč se bode z neutrudljivo agitacijo potrudil, da zbere pod zastavo SLS čim največ volilcev. Tako bo naša zmaga 11. septembra velika in sijajna. To bo zmaga slovenskega ljudstva!

Somišljeniki vsi na volišče!

ga skrivnostnega pisma? Da je bil grbavec za umor najet. Ta podmena pa je — kakor sem že rekel — absurd. Oni strgani petgoldinarski bankovec je Elija Berger sam izročil policiji. Ako bi bil v resnici zločinec, bi tisti važni dokaz uničil ali skril, samovoljno pa bi ga nikdar ne dal iz rok. Kar pa se naposled tiče izpovedi cukrjarja, niti najmanj ne dvomim o njegovi dobri veri, toda dosedanjim mojim podatki kažejo, da se g. A. Fischer glede osebe moti. Nazadnje pa v Budimpešti ni le enega grbavca. Ni nemogoče, da je umor izvršil majhen, sušičav človek, grbavec svetlih oči, toda ta ne more biti Elija Berger. . . . Berger je sploh dokazal tudi svoj alibi; za časa umora je bil v operi. Stric mu je kupil vstopnico, hišnik pa ga je spremil do gledališča.

— Samo do vhoda. Tega ne ve, ali je šel na gledalski prostor.

— Iz česar ne moremo dokazovati, da ni šel noter. . .

— Vi torej brezpogojno verujete v nedolžnost Elije Bergerja?

— Brezpogojno. In zato bom še danes predlagal, da se takoj izpusti. Ubogi grbavec je zelo bolan; razburjanja, ki so v zvezi s preiskovalnim zaporom, bi le pospešila njegovo smrt. Težka odgovornost bi nas zadela, ako bi ga še nadalje držali v zaporu. . . .

Tuzar, ki je ves čas stal pri oknu, ki se je odpiralo na Zrinjskega ulico in je pozorno poslušal kraljevega pravnikarja, se je opogumil in posegel vmes:

— Nasprotno bi nas zadela težka odgovornost, ako bi dali Eliji Bergerju priliko za beg. . . . Zelo mi je žal, da sem nasprotnega mnenja, ker trdno sem prepričan, da tega umora ni izvršil nikdo drugi, ko Elija Berger.

— Molčite! Ne vtičajte se v naše zadeve! Vi se na to ne razumete!

— Toda prosim. . .

— Ne ugovarjajte! — Enkrat za vselej vas opozorim, da v bodoče ne prestopate svojega oblastnega kroga, drugače bodele imeli z menoj posel. Vi ste dobili nalog, da izsledite grbavca in ga pripeljete pred g. kapetana, v slučaju, da ga najdete. Pravice, da ga zaslišite, niste imeli. Ravnotako ne za to, da mu odvzamete pismo. Kar je dovoljeno kapetanu in preiskovalnemu sodniku, tega vi ne smete sto-

Robert Košar, vinogradnik.

SLS za vinogradništvo.

Ako premotivamo delovanje raznih strank Slovenije, ki so bile dosedaj na vladi, moramo pač priznati, da je SLS idealno in praktično največ storila za dobrobit našega vinogradništva in vinske trgovine. Ni bila dolgo v vladi, a tudi v tej kratki dobi ima pokazati lepe uspehe:

1. Njen poljedelski minister dr. Kulovec je n. pr. takoj ob nastopu svojega resorja sklical jugoslovanske vinogradnike in trgovce, da zasliši njih mnenje glede vinske krize, svest si, da je vinogradništvo važna panoga našega narodnega gospodarstva.

2. Izrečenih smernic se je držal in prvokrat se je zgodilo, da je bil pod njegovim ministrovanjem navzoč pri pogajanjih z drugimi državami tudi ekspert za vinogradništvo. Z Avstrijo se je dosegel sporazum, da smemo iz Slovenije izvoziti na leto 80.000 hl vina in mošta po polovični ceni 30 zlatih kron, dočim je bila prej tarifna postavka 60 zlatih kron, za 100 litrov vina pod 13% alkohola. Začetek je storjen in samo na vinski trgovini in organizacijah vinogradnikov je ležalo, da izkoristijo to veliko pridobitev — ena vrata so se že odprla.

3. SLS je tudi podpirala dosledno vse domače organizacije in prireditve vinogradnikov ter je tudi gnotno podprla vinske zadruge v svojem vzvišenem cilju.

4. Dejansko pa je pomagala vsakemu posameznemu vinogradniku s tem, da je odpravila carino na galico in na žveplo ter na čilski soliter, ki tvori važno gnojilo naših vinogradov. V sedanji hudi denarni krizi se to pozna in prihranjene svote rastejo v milijone.

5. Vinogradniki smo posebno trpeli vsled visoke osebne dohodnine. Kdor je pridelal 2—3 polovnjake vina, se je že ujel v mrežo dohodnine. V vinorodnih krajih Slovenije je skoraj ni bilo vinogradnika, ki ne bi plačal tega davka. Z zvišanjem eksistenčnega minimuma se je oprostilo 40—50% vinogradnikov tega plačila, ker prevladujejo pri nas majhna posestva. Vsem drugim pa je olajšano plačilo z odpravkom 30% pribitka na osebno dohodnino, kar znaša lepo svoto letnih 12 milijonov dinarjev prihranka samo za Slovenijo.

6. Naj še omenim tudi doseženi prispevek 4 milijonov dinarjev za popravilo naših cest, ki so posebno v gorških krajih v tako slabem stanju, da so že ovirale dovoz in izvoz blaga.

7. Pridelane vina nam tudi ni treba več javiti finančni kontroli. S tem odpade marsikatera sitnost, prihranijo se pota in stroški.

8. Pri dedščinah so se znižale takse in istotako pri nakupu posestev. Vinogradi, ki imajo skoraj najvišjo cenilno vrednost, bodo to dobroto tudi občutili.

Ti kratki podatki naj zadostujejo v dokaz uvodnim besedam!

Pod PP vlado se je vpeljala carina na galico in sicer se je obtežila za 1 Din 32 p pri 1 kg. Ker rabi Slovenija letno 75—80 vagonov galice ali 750.000—800.000 kg, znaša torej prihranek vsled ukinitve carine na galico letno 990 tisoč do 1.056.000 Din za Slovenijo. — Cela Jugoslavija je

ritil! Vi ste navaden detektiv in se morate ravnati po navodilih predstojnikovih! Ste me razumeli?

— Razumel, g. pravnik.

— Nezaslišana drznost! — En, dva uspeha, ki pa ste jih — to ponavljam — dosegli slučajno, sta vam preveč vzbudila samozavest. Priznati morate, da ste tudi sedaj ustrelili kozla. . . . Drug detektiv bi na vašem mestu imel več uspeha. Ko da ste se hote oddaljili od pota, po katerem bi na lahek način našli pravega zločinca.

— Prosim, kateri je tisti pot?

— Povem vam. Kakor vem, ste zaslišali tudi gospo Horvat. Povedala vam je, v kakem odnosu je bil Gida Berenyi z umorjenim bratom. . . . Po njegovem bogastvu je hrepenel. Nepristano ga je nadlegoval; trdil se je, da ga odvrne od zakona, maščevanje je koval zoper njega. — Pred umorom mu je poslal pismo, v katerem ga k sebi vabi. . . . Bilo je torej edino v njegovem interesu, da se Nikolaj Berenyi odseli iz tega sveta. . . . In namesto tega, da bi krog hiše Gide Berenyi raziskovali, ste le grbavca podili, drugega pa ste pustili bežati.

Ubogi Tuzar! Tako se je počutil, ko človek, ki ga v grozni vročini polijejo z mrzlo vodo. . . . Vesel je bil, da je ušel iz kapetanove sobe. Pri vratih se je zaletel v orjaškega detektiva.

— Mojster, kaj novega?

— Nagrado sem dobil. . . . Pohvalili so me. — Napredoval sem. . . . Ali ne vidite, kako sijajno sem razporejen?

— Potem živeli! Greva piti!

— Nimam nič proti. — Hodi, sinko: napijeva se do črne zemlje. . . .

VI.

Zelenooki zdravnik.

Mihael Tuzar se je vso noč brez spanja premetoval v postelji. Njegova ambicija je bila žaljena, ker ga je pravnik tako neusmiljeno obrisal. Hej! Lahko je pravnik! — Snov za raziskovanje ima nabrano. Ubogi detektiv z veliko težavo nabere in zbere podatke, on pa komodno izbere to, kar lahko uporabi, in potem na podlagi tega sestavi ova-

Dr. Guthi Loma:

GRBAVEC.

Detektivski roman. — Iz madžarščine prevedel F. Kolenc.

— Na vse odgovorim. Naglašam, da svoje mnenje podpiram predvsem s subjektivnimi in psihičnimi razlogi. Kak vzrok je moral imeti Elija Berger, da je umoril Berenyja? — Ljubosumnost? — Saj vemo, da hčere Franca Horvata niti poznal ni. Na Horvatovem stanovanju nikdar ni bil. Njegovi boleznji je pripisovati, da je sporne, zbadljive narave; sam zase je živl, družbe se je izogibal in tako je težko verjetno, da bi deklet kje drugod videl. — Ali pa je morda iz maščevalnosti moril? — Prosim: ako dokazete, da je poznal Berenyja, da je enkrat, le enedinkrat govoril z njim, dopustim, da se je iz neznanega vzroka vzbudila v njem maščevalnost; dasi mu ne pripisujem tako močne volje in toliko energije, da bi maščevanje izvršil. Toda, kakor vem, nimamo nobenega dokaza, da je umorjenega moža poznal!

— To je res! . . .

— No vidite! — Na moje ugovore bi lahko odgovorili, da so ga materijalni razlogi silihi k umoru. — Na to pa je sploh neumno misliti. Denar Nikolaja Berenyi in vse predmete, ki imajo kako vrednost, smo našli nedotaknjene na licu umora. Elija Berger je bogat mladenič. Iz izpovedi strica vemo, da je velik del denarja prištedil. Ni pijanec, ne igra. . . . Ako bi bil potreboval denar, bi mu ga stric gotovo dal na razpolago. In ta okolnost odločno izključuje domnevo, da je bil najet za umor. Ker najeti se da le človek, ki ima od umora tudi sam korist, ali pa, ako je dobro plačan. Potem pa tudi, če kdo koga najame za tako strašno zločin, dobro izbere svojega človeka; slabotnega, sušičavega človeka se pri umoru ne posluži, četudi bi se sam ponudil. In nadalje sprejme tako vlogo le pokvarjen človek.

— Tako je. V vsem soglašam z vami, toda pred jasnimi dokazi ne moremo zapirati oči.

— Toda ako so moje premise pravilne, ti navidezni dokazi sami od sebe padejo. . . . Kaj se da razložiti iz one-